

Vrienden DER Natuur

"Vrienden der Natuur"

is de digitale nieuwsbrief van kring
Venlo van het Koninklijk Natuurhistorisch
Genootschap in Limburg

Zomer-herfst 2017

INHOUD	2
Voorwoord	3
Programma Vrienden der Natuur	4
Planten en insectenexcursie Genooierveld	5
Vogelexcursie Heerenven	7
Paddenstoelenexcursie Zwartwater	9
Vogelexcursie Blerickse/Krayelheide	11
Varia avond	12
Fotopresentatie natuur en cultuur Israel/Palestina	14
Verslag excursie faunagroep Zeeuws Vlaanderen	17
Hemelvaart in de Argonne	20
Dijkverhogingen en Stroomlijn rond Venlo	26
Programma Faunagroep	30

Een zeearend paar heeft voor het eerst sinds meer dan 200 jaar in Noord-Rijn Westfalen gebroed, in de Bislicher Insel, een gebied langs de Rijn, 30 km van de Maasduinen. Foto Pieter Elbers.

Redactie

Jos Hoogveld
Hertog Reinoudsingel 129, 5913 XC Venlo
077-3518131/06-36145422
jos.hoogveld@gmail.com

Medewerkers:

Huub Crommentuyn
Gé Driessen
Frans Dorssers
Peter Eenshuistra
Pieter Elbers
Jos Hoogveld
Sjaak Gubbels
Ger Michels
Piet Mölling

Leden Stuurgroep :

Jos Hoogveld, voorzitter
Bert Roelofs, secretaris
Leden : Peter Eenshuistra, Piet Mölling, Sjaak Gubbels, Frans Dorssers

Studiegroepen kring Venlo :

Natuur en Landschap

Piet Mölling, Stalbergweg 249, 5913 BN Venlo
077-3547179; p.molling@hetnet.nl

Florastudiegroep

Peter Eenshuistra, Henri Uytenbroeckstraat 24,
5913 WE Venlo
077-3510676; pjeensh@plex.nl

Faunagroep

Pieter Elbers, Hertog Reinoudsingel 116,
5913XG Venlo
077-3518037/06-48453921
pieterelbers@hotmail.com

Voorwoord: Meten is weten. Een goede remedie tegen “alternative facts”

De virtuele wereld neemt de werkelijkheid steeds meer over. Veel mensen zien natuur vooral op televisie of ander beeldscherm. Dat is heel gemakkelijk en je ziet dingen die je in het echt niet of maar heel moeilijk kunt zien. Zeker de Engelse natuurdocumentaires laten ons vele wonderen der natuur zien. En we hoeven er de luie stoel niet voor uit. Het is ook nog milieu- en natuurvriendelijk. Geen verre reizen, weinig verstoring van gevoelige soorten. Het draagt belangrijk bij aan de verwondering over de natuur en daarmee aan de waardering en draagvlak voor bescherming.

Een deel van de mensen wil natuur zelf zien en trekt erop uit. Dichtbij of verder weg. Een select gezelschap doet min of meer onderzoek. Tot dat selecte gezelschap kan een deel van de kring zich rekenen. Opstaan voor dag en dauw om broedvogels te tellen. Of met streeplijsten een natuurgebied uitkammen op plantensoorten. Inventariseren welke en hoeveel amfibieën ergens zitten. Zo doen we mee aan het verzamelen van gegevens over de natuur om ons heen. We zien dat soorten toeneemen, terwijl andere afnemen. Vooral zuidelijke soorten nemen toe.

Door de dominantie van de virtuele wereld is het steeds moeilijker onderscheid te maken tussen wat echt is en wat niet. De virtuele wereld is eenvoudig te manipuleren. Propaganda is van alle tijden, maar twijfel aan feiten en wetenschap neemt bij sommigen toe. Trum, Poetin en Erdogan formuleren hun eigen versie van de werkelijkheid.

Wij gaan door met onbevangen waarnemen. We laten ons niks wijsmaken. Toch?

Jos Hoogveld

Links : Een leugentje om bestwil komt in de beste kringen voor. Hier Petrus die Jezus verlochent op de Berg Zion

Onder: Roofvogeltrek tellen in de bergen bij Eilat. Rechts twee vrijwilligers uit Frankrijk; bij de auto Hans Custers; de anderen een religieus-Joodse familie. Natuur verbreedert.

Programma Kring Venlo augustus – oktober 2017

Dit nummer was als zomernummer gepland. Vandaar de foto van de Flamingo op de voorkant. Ter informatie is de informatie over de afgelopen excursies wel vermeld.

Zondag 20 augustus: planten en insecten Genooierveld (Océ Weerd)

Vertrek: 9 uur parkeerplaats kapelletje van Genooij.

Leiding: Sjaak Gubbels, Jos Hoogveld

Zondag 17 september: vogel- en plantenexcursie Heerenven

Vertrek: 9 uur parkeerplaats Toeristenweg Heerenven.

Leiding: Jos Hoogveld

Zondag 1 oktober: paddenstoelenexcursie bij het Zwart Water.

Vertrek: 9 uur parkeerplaats Zwart Water.

Leiding: Peter Eenshuistra

Zondag 19 november: vogelwandeling Blerickse Heide/Kraijelheide

Vertrek: 9 uur Kruising 1^e Römerweg – Kleine Römerweg (ten zuidwesten van de voormalige stort/uitzichtsbul)

Leiding: Bert Roelofs, Sjaak Gubbels en Frans Dorsers

Donderdag 14 december: varia-avond (vooral korte fotopresentaties)

Aanvang 19.30u in het infocentrum Groote Heide

Presentatie oa : Peter Eenshuistra, Sjaak Gubbels, Twan Martens en Jos Hoogveld

Donderdag 18 januari 2018: Fotopresentatie Natuur en Cultuurreis naar Israel

Aanvang 19.30u in het infocentrum Groote Heide

Presentatie : Jos Hoogveld

Meer natuurstudie/-beleving rond Venlo

Organisatie

Natuurhistorisch Genootschap

IVN Maasduinen

IVN Steilrand

IVN Maasdorpen

IVN Baarlo-Maasbree

Limburgs Landschap

Web-site

NHGL.nl

afdeling.ivn.nl/maasduinen

afdeling.ivn.nl/de-steilrand

afdeling.ivn.nl/de-maasdorpen

afdeling.ivn.nl/baarlo-maasbree

Limburgs-Landschap.nl

Grote wolfsklauw tussen berken bij Meerlebroek. Verdwenen in Ravenvennen, maar hier weer opgedoken(foto Jos Hoogveld tijdens genootschapsweekeind).

Planten en insectenexcursie Genooierveld

Zondag 20 augustus, vertrek: 9 uur parkeerplaats kapelletje van Genooij.

Leiding: Sjaak Gubbels, Jos Hoogveld

Langs de Maas is tegenwoordig weer heel wat te zien. En dat vlak bij huis. Er is sinds de jaren '90 weer natuur ontwikkeld met heel mooie resultaten. Veel stroomdalsoorten zijn sterk toegenomen of hebben zich weer gevestigd. Hierop komen weer insecten en vogels af. Vanaf hotel Valuas naar het noorden is ook landbouwgrond ontwikkeld tot "riviernatuur". Omdat de naam Océ bekend is en verwacht werd dat het bedrijf ook een duit in het natuurszakje zou doen, is het gebied toe Océweerd gedoopt. Een weerd is echter een gebied dat regelmatig door de Maas overstroomt. Dit gebied ligt echter vrij hoog en was dus vanouds niet als grasland maar als akker in gebruik, oftewel een veld. Het hoorde bij buurtschap Genooij en heette dus Genooierveld. Dit Gen-ooij betekent de-uiterwaard. Vandaar dat wij het toch maar Genooierveld noemen.

Grote centaurie tussen margrieten

Beemdkroon en massaal groot streepzaad

Het gebied is vrij open. Dat wordt ook zo gehouden in verband met de doorstroming van water bij zeer hoge afvoeren van de Maas. Daarom is afgelopen winter vooral langs de Maasoever veel boomopslag gekapt. Er sdtaan nog wel wat bomen en struweel. Deze geven luwte die gunstig is voor insecten. Limburgs Landschap heeft de bloemrijkdom flink bevorderd door een bloemrijk mengsel in te zaaien. Daardoor komen hier nu een aantal niet-inheemse soorten voor en inheemse die in de omgeving niet of nauwelijks voorkwamen. De eerste jaren na inzaai kleurde het gebied fel wit tijdens de bloei van margriet. Daarna kleurden delen felblauw door de massaal bloeiende veldsalie. Daartussen groeiden ook spontaan gevestigde soorten als veldsla soms massaal. Van de kleine pimpernel is een niet inheemse ondersoort, de moespimpernel uitgezaaid.

Massaal voorkomen van veldsalie is uitzonderlijk. Massaal voorkomen van veldsla is ook bijzonder maar niet onnatuurlijk.

We zitten eind augustus aan het eind van het bloeiseizoen. Bovenstaande foto's zijn in mei/juni gemaakt. Bovendien is het lang erg droog geweest. Er zullen zeker nog de nodige planten bloeien, met name soorten van ruigten/zomen. Dat zijn ook geschikte plekken voor vlinders en andere insecten als zweefvliegen en wantsen. Voor sprinkhanen is het zelfs een geschikte periode. Ten slotte kunnen er ook nog leuke vogels zitten of langstrekken over de Maas. En het zou zo maar kunnen dat het gebied er over een aantal jaren weer helemaal anders uit ziet als de plannen voor verplaatsing van de jachthaven hierheen doorgaan. Dus komt dat zien!

Natuur in de stad. Galloways in de geul in de Raayweiden met de Maasboulevard op de achtergrond.

Schraal grasland op de Kraijelheide met veel Oranje havikskruid. Doordat het voormalige landbouwgronden zijn, zijn de schrale graslanden vrij voedselrijk. Daar profinteert bij voorbeeld dit havikskruid van.

Vogel- en plantenexcursie Heerenven

Zondag 17 september, vertrek: 9 uur parkeerplaats Toeristenweg Heerenven.

In september is de vogeltrek naar het zuiden volop aan de gang. Bij het Heerenven aan de oostkant van de Hamert zijn dan doortrekkers te zien, met name water-/moerasvogels en roofvogels. Verschillende strandlopers, allerlei ruiters, kemphanen, plevieren. Visarend, bruine kiekendief, rode wouw. De eerste kol- en rietganzen.

Kemphanen en kieviten

Zilverplevieren

Bonte strandlopers

Zeearend (foto's Huub Crommentuijn)

Belangrijk is natuurlijk wel hoeveel water er staat in het Heerenven. Dat kan vooral in het Heerenven-zuid sterk verschillen. Op de droge delen van de vennen staan bijzondere planten van natte heide en zwak gebufferde wateren als wijdbloeiende rus, slijkgroen, stijve moerasweegbree, kleine zonnedauw en bruine snavelbies.

Vanaf de bescheiden parkeerplaats lopen we naar de uitkijktoren aan de Toeristenweg. Dit is vaak een toplek voor vogels. Daarna lopen we over de Toeristenweg naar de Dikkenberg. Hier heb je een mooi uitzicht op het hele vennecomplex van het Heerenven. Vervolgens langs het Westmeer(ven) weer richting het hoogterras waar de auto's staan.

Uitzicht op Heerenven vanaf de Dikkenberg. Een groot voedselarm moerascomplex tussen Maasduinen en hoogterras

Vloienkruid en wijdbloeiende rus op de drooggevalle bodem van het Heerenven-zuid. Moeraswolfsklauw groeit plaatselijk massaal op vochtige, zure plekken.

Heerenven en omgeving. Het vertrekpunt ligt aan de oostelijke haakse bocht in de Heerenvenweg. De Dikkenberg ligt in de noordwesthoek. Het Nieuwe Heerenven-Zuid is het gebied onder de Heerenvenweg, ten zuiden van het vertrekpunt.

Paddenstoelen excursie Zwarte water

Zondag 1 oktober 2017, vertrek 9.00 uur Parkeerplaats Zwarte Water

De jaarlijkse paddenstoelenexcursie gaat dit jaar weer naar het Zwarte water. We beginnen bij het Beukenlaantje waar altijd wel een aantal leuke soorten zijn te vinden. Aan de voet van een oude of dode beuk kunnen we de Reuzenzwam verwachten. Deze schimmel kan een ogenschijnlijk gezonde beuk in vier jaar laten sterven.

Onder naaldbomen op leem of klei zijn veel soorten te verwachten. Op oude stronken of wortels van Lariks of Grove den kan de Zwartvoetkrulzoom worden aangetroffen. Zie foto. Deze soort was dit jaar in de natte augustusmaand al op veel plaatsen te vinden. Onder Lariks gaan we ook op zoek naar de Gele ringboleet, de Appelrussula, de Viltige maggi-zwam, Kleverig koraalzwammetje en de Dennenvoetzwam.

Jonge zwartvoetkrulzomen met donkerbruine, fluwelige steel

Onder Grove den kunnen soorten als de scherp smakende Duivelsbroodrussula, Papilrussula en de Bruine ringboleet worden gevonden. Dit zijn de vruchtlichamen van mycorrhiza schimmels. Deze schimmels leven in symbiose met de boom. Ze helpen de boom met het opnemen van water en zouten, beschermen de boom tegen andere aantastingen en krijgen er in ruil suikers voor terug. Later in het jaar groeien hier hout en strooisel verterende soorten als de Dennenvlamhoed en veel soorten mycena's.

Bij Eik groeien soorten zoals de zeer algemene Kaneelkleurige melkzwam en de Zwartpurperen russula. Bij Eiken deed ook de dodelijk giftige Groene knolamaniet het dit jaar in augustus erg goed, maar of deze soort begin oktober nog aanwezig is?. Mogelijk vinden we de naar oude zeep geurende Zeepzwam wel weer. Dit is een paddenstoel uit de familie van de Ridderzwammen. Dit zijn over het algemeen forse paddenstoelen. De lamellen zijn aan de steel met een bochtje aangehecht. Op dode eiken groeit de Doolhofzwam. Dit kunnen ook Amerikaanse eiken zijn.

Bij Berk, maar ook bij andere bomen, kan de bekende Vliegenzwam worden gevonden. Ook een groot aantal russula's wordt veel bij Berk aangetroffen. Berkenzwam, Echte tonderzwam of de Roodgerande houtzwam houden van dood en levend berkenhout. De Roodgerande houtzwam wordt echter vooral op sparrenstammen aangetroffen.

De Kostgangerboleet houdt van droge, zandige bermen. Zij parasiteert op de zeer algemene Gele aardappelbovist. In het Zwarte water gaat deze soort achteruit, omdat de bermen zijn verruigd door boswerkzaamheden, onderhoud van paden en het kappen van zieke eiken die een gevaar opleverden voor de recreant. Eerder dit jaar trof ik een mooie hertenzwam aan op een oude eikenstronk. De Goudgele hertenzwam groeide samen met Gewone zwavelkoppen en een Doolhofzwam (buiten beeld). Hoewel schimmels vaak proberen elkaar weg te concurreren, kunnen toch meerdere soorten bij elkaar worden aangetroffen. Wat je bij oude, omgevallen bomen kan waarnemen is dat verschillende soorten elkaar opvolgen naar mate het hout verder verteerd wordt.

Jonge en oude Kostgangerboleten op Gele aardappelbovisten

Goudgele hertenzwam en Gewone zwavelkop op eikenstronk

De wisselvallige augustusmaand heeft voor een goed begin van het paddenstoelenseizoen gezorgd. Hopelijk blijft het wisselvallig, zo dat we ook op 1 oktober nog veel padenstoelen kunnen zien. Het Zwarte water heeft ons voor wat betreft paddenstoelen nog nooit in de steek gelaten. Omdat er zowel vochtige als droge, zandige als kleiige, naaldbossen en loofbossen te vinden zijn, is altijd er wel een plek met voldoende paddenstoelen.

De excursie vertrekt om **9.00** uur vanaf de grote parkeerplaats aan de Schandelose laan. Alle belangstellenden (leden en niet-leden) zijn van harte welkom. Rond 12.00 proberen we weer terug te zijn.

Peter Eenshuistra

Doordat het net voor de excursie flink heeft geregend, waren er dit jaar erg veel paddenstoelen. Peters gebeden zijn verhoord!

Jos Hoogveld

Akkervogelexcursie Blerickse Heide-Kraijelheide

Datum: zondag 19 november 2017; Tijd: 09:00 uur.

Plaats: Kruising 1^e Römerweg – Kleine Römerweg, hier is een groot grasveld waar men de auto kan neerzetten.

Leiding : Sjaak Gubbels, Bert Roelofs en Frans Dorssers.

De Kraijelheide ligt ten westen van de Boekend, achter het Koelbroek. Het oostelijk deel heet eigenlijk Blerickse Heide. Het ligt in het dekzandgebied ten westen van het Maasdal. Het is een opvallend onbebouwd gebied zo dicht bij de stad en industriegebieden. Lange tijd was de Kraijelheide een kleinschalig landbouwgebied met kleine percelen, afgewisseld met bossen en houtwallen. Bekend was dit gebied als bolwerk van de ortolaan, die helaas verdwenen is uit ons land. Daarvoor kwam er ook nog de grauwe gors voor maar die helaas al langer verdwenen.

Ontwikkeling richting natuur begon in de jaren '80 met verplaatsing van het militaire oefenterrein van de Grote Heide naar de Kraijelheide. Landbouwgrond werd schraal grasland. Dit heeft de planvorming van het hele gebied beïnvloed richting natuur. De door Staatsbosbeheer aangekochte landbouwgronden worden door begrazing met paarden of door maaien omgevormd naar heischraal grasland of aangeplant met loofbomen.

In dit gebied worden sinds 2007 wintervoedergewassen geteeld. Het betreft hier hoofdzakelijk (zetmeelrijke) granen, maar ook (oliehoudende) bladrammenas. De teelt vindt plaats op voormalige akkergronden in eigendom van het Ministerie van Defensie en in gebruik als militair oefenterrein en vanaf 2010 ook op percelen van Staatsbosbeheer. De gewassen worden niet geoogst, met als doel het voedselaanbod voor de overwinterende akkervogels te verhogen. De Geelgors is hierbij de belangrijkste doelsoort en verder verscheidene vinkensoorten die, afhankelijk van het weer in grote aantallen aanwezig kunnen zijn. Hiervan profiteren weer de roofvogels zoals buizerd, sperwer en blauwe kiekendief. Vanaf de start van dit akkervogelproject worden deze soorten gemonitord om de effecten van dit extra voedselaanbod in kaart te brengen. Op zondag 14 november willen we dit hier allemaal toelichten en laten zien. In deze tijd zullen de meeste van bovengenoemde vogels wel aanwezig zijn, maar er valt nog zoveel meer te zien, horen en beleven!

Onderstaand een plattegrond van het betreffende gebied met de met rood ingetekende percelen die roulerend worden ingezaaid. Verder hierop aangegeven de verzamelplek.

Varia-avond Vrienden der Natuur

Op **donderdagavond 14 december** a.s. houdt onze kring weer haar traditionele varia-avond voor leden en belangstellenden. De avond vindt plaats in het bezoekerscentrum op de Groote Heide in Venlo en begint om 19.30 uur. Enkele leden van Vrienden der Natuur laten ons middels foto's zien wat zij in de natuur hebben waargenomen en vertellen hun verhaal. Verder nodigen wij leden uit, om interessante dingen die zij in de natuur hebben gezien en meegemaakt deze op de varia-avond aan de toehoorders te tonen. Van enkele leden, hieronder, vermelden wij hun bijdrage.

Peter Eenshuistra laat dia's zien van gebieden waar hij op excursie of voor zijn werk in 2017 is geweest. In Limburg werden de Bemelerberg, het Savelsbos, Swalm en Roerdal, Sarsven en de Banen en het Leudal bezocht. Bij de Bemelerberg lag de nadruk op de aanwezige mossen. In Gelderland zijn het Beekbergerwoud (nieuwe start van het verdwenen oerbos) en Willinks Weust (bij de kalkgroeve in Winterswijk) bezocht. In de Brabantse Kempen zijn de Natura 2000-gebieden in de Malpie onder Valkenswaard (voor de grote brand in 2017) en de Groote Heide/Meerven (Heeze) bezocht. Tot slot laat hij nog enkele beelden van de Raaijweiden in 2017 zien.

Vennen met gagel in de Malpie

Sjaak Gubbels bezocht dit jaar in Oost-Duitsland de gebieden Thüringer Wald en de Sächsische Schweiz. Hij maakte foto's van de vele planten, zoals het schaduwkruiskruid en hengel, karakteristiek voor naaldbossen waaraan het gebied zo rijk is. Ook de nodige insecten zoals leuke vlinders en kevers ontbraken niet. Sjaak bekeek verder en was onder de indruk van het zeer bekende Elbsandsteingebirge aan beide zijden van de rivier de Elbe bij Bad Schandau en de rotsformaties bij Die Bastei.

Twan Martens deed weer de nodige natuurwaarnemingen in Noord-Limburg.

Hij laat ons foto's zien van bijzondere vondsten in de Limburgse natuur het afgelopen jaar.

Weer ontdekte hij enkele zeer bijzondere insecten, die slechts enkele malen in Nederland zijn waargenomen.

Jos Hoogveld laat de omgeving van Krickenbeck in vogelvlucht zien.

Dit prachtige natuurgebied ligt op fietsafstand van Venlo en is bekend om zijn meren, beken, rietmoerassen, natte en droge bossen. Bekend en passend in deze omgeving zijn de waterburcht en uitzichttoren op de hoge heuvel. De toren biedt een uitzicht op Noord- en Midden-Limburg en aan de andere kant tot aan de Rijn. De grote verscheidenheid in landschappen, planten, vogels en insecten nodigen uit tot het maken van foto's.

Satellietfoto van Krickenbeck en Venlo. Op loopafstand, met het infocentrum Groote Heide als middelpunt. Onderaan de bij vogelfotografen (waaronder Pieter) geliefde Wittsee.

Pieter Elbers heeft tijdens zijn tochten door velden en beemden, langs rivieren en plassen de nodige foto's gemaakt. Hij zal ons met verklarende woorden een aantal exemplaren laten zien, waaronder beelden van vogels die je niet elke dag ziet.

Edelherten bij de Grashut (Weerterbos)

Kraanvogels in Diepholz

Verdwaasde vos op asfalt in Oostvaardersplassen

Piet Mölling

Natuur- en culturreis naar Israël/Palestina

In 2017 ging de vogelreis van het "Reisverbond" naar Israël/Palestina. Het verbond was met slechts twee deelnemers vertegenwoordigd: Hans Custers en Jos Hoogveld. Hans was twee weken, ik een maand. Genoeg tijd om veel te zien, zowel van de verscheiden natuur als cultuur van het land.

We begonnen in het zuiden, rond Eilat. Deze badplaats ligt aan de Rode Zee, aan de zuidpunt van Israël. Dat deel van het land bestaat verder uit woestijn (lichte kleur op satellietfoto). In de laagte langs de Jordaanse grens (Arava) liggen nederzettingen die met opgepompt water landbouw bedrijven. Veel dieren worden door de begroeiing van de nederzettingen en de wadi's in de woestijn aangetrokken. Vooral bij het vogelstation aan de noordrand van Eilat was veel te zien door de begroeiing en de plasjes en zoutpannen. Daarnaast zijn er de echte woestijnsoorten. Eilat is ook bekend vanwege de massale trek van vooral grotere vogels. Er kunnen op een dag duizenden tot tienduizenden roofvogels en ooievaars over trekken.

Meer naar het noorden wordt het minder droog. In het noorden van Israël/Palestina zijn zelfs moerassen, beken/riviertjes en watervallen. In de noordelijke Hula vallei (ten noorden van Tiberias) overwinteren veel kraanvogels en op de trek kunnen er grote groepen pelikanen en ooievaars zitten. Ook voor zoogdieren is het de moeite. Vanuit mijn huisje hoorde ik wolven huilen, meermalen lieten zich jakhalzen, gazelles en een keer een mangoeste zien.

Natuurlijk kan in Israël ook het culturele aspect niet ontbreken. Op witte donderdag waren we in Jeruzalem. Er waren veel processies en christelijke diensten in de Heilige Grafkerk. Op loopafstand was in Jeruzalem veel "bijbels" te zien.

Voor vogelopnamen zal ik een beroep doen op Jan Boeren. Hij gaat regelmatig naar Israël en maakt mooie opnamen.

Jos Hoogveld

Onder: Wild zwijn met biggen op Golanhoogte

Hans Custers vogelend bij wadi in Negev

Zicht op Dode Zee vanaf Masada. Op de voorgrond een witkruintapuit

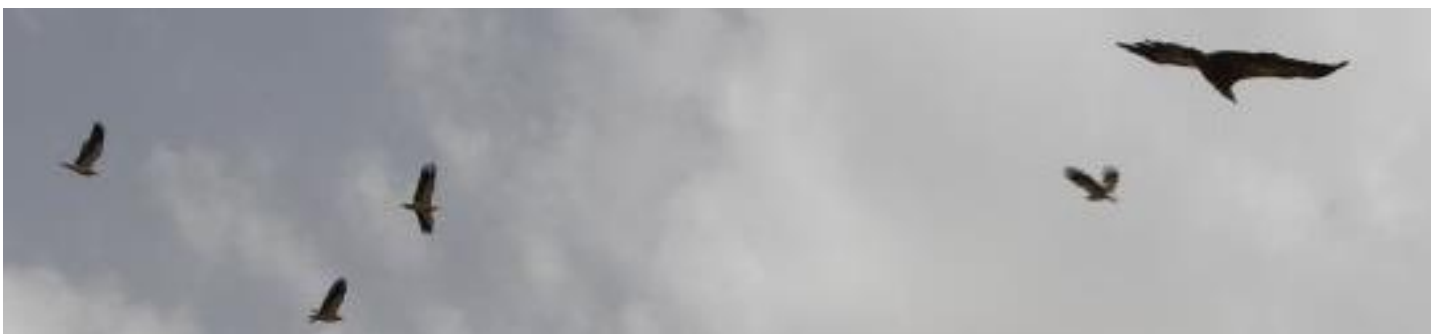
Hulameer met meest noordelijk voorkomen van Papyrus. Op achtergrond de Golanhoogte

Waterval op Golanhoogte

Infobord vogels bij Jordaanpark bij instroom in Meer van Tiberias.

Vale gier (rechts boven) en aasgieren bij Gamla kloof op Golanhoogte

Jesus in Tabgha

Names

- BIBLICAL** Magadan (Mt 15:39) means "The Waters of Good Fortune"
Dalmanutha (Mk 8:10) is "The Region of His Stay" (apostolic expression)
- BYZANTINE** Heptapegon is "The Spring of Seven"
The Greek "Heptapegon" was mutated into the Arabic name
- ARABIC** Et-Tabega or Tabgha
- HEBREW** Ein Sheva is "The Spring of Seven"

First Feeding of the Multitude

Mostly Jews from Galilee

Location: Tabgha
Western Shore

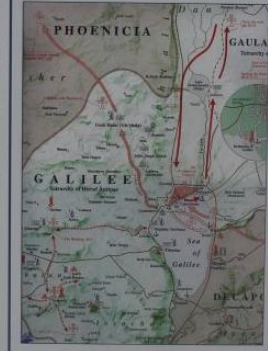
Mt 14:13-21
Mk 6:30-44

Second Feeding of the Multitude

Mostly Gentiles from the Decapolis

Location: Tel Hadar
Eastern Shore

Mt 15:32-29
Mk 8:1-10

John's Gospel (6:1-15) combines both feedings into one.

Biblical Events that Took Place in Tabgha

- The Calling of the First Apostles (Mk 1:16-20)
- The Sermon on the Mount (Mt 5:1ff)
- Healing of the Leper (Mt 8:1-4)
- The Miracle of the Multiplication
- Jesus' Walk on the Waters (Mk 6:45-52)
- Meeting with Peter and his Companions after the Resurrection (Jh 21:1ff)
- The Last Appearance of Jesus in Galilee (Mt 28:16-20), while Five Hundred Brethren (1Cor 15:6) were present

Maps and pictures from the book "With Jesus Through Galilee according to the Fifth Gospel" (Borgel Pflanz CSB) - Obtainable in our souvenir shop.

Links : Fort Nemrod bij berg Hermon-Golanhoogte
Rotskoepel op Templeberg
Olijfborg vanaf Islamitische begraafplaats aan stadsmuur Jeruzalem
Rechts : Infobord bij Tabgha aan meer van Tiberias

Onder : Orthodoxe joden biddend bij Klaagmuur

Verlag excursie Faunagroep naar Zeeuws-Vlaanderen

Op zondag 4 juni bezocht de Faunagroep Zeeuws-Vlaanderen, het stukje in het zuiden van de provincie Zeeland gescheiden door de Westerschelde. Het was de tweede keer, dat we hier voor een vogelexcursie in de zomer waren.

Na een lange reis, deels door België, begonnen we aan het Verdronken Land van Saeftinghe, een groot schorregebied aan de Schelde. Aan de zuidkant is een voormalige kleine polder die nu uit rietland bestaat. Vogels zitten hier die je in Venlo en omstreken niet ziet, zoals het baardmannetje. We zagen er al gauw drie. Ook de bruine kiekendief zweefde over de rietvelden op zoek naar prooi. De kleine karekiet liet zijn zang uit verschillende richtingen horen. Meerdere boerenzwaluwen maakten het plaatje volledig. We wierpen nog een blik op de Hedwige polder, die nog steeds niet onder water staat. De volgende stop was bij een kijkhut aan het Verdronken Land. Hier waren oa bergenden, Kieviten, brandganzen, tureluurs, kokmeeuwen, spreuwen en bruine kiekendief te zien.

Na nog een kort bezoek aan de haven van Paal reden we het binnenland in. Het is een gebied met een bijzondere karakteristiek. Zeeklei is de overwegende grondsoort hier. Daarom veel landbouw, maar toch niet eenzijdig. Er is veel natuurlijke begroeiing overal. Typisch zijn de lange bomenrijen, veelal populieren, op dijken en langs wegen.

Ge Driessen, Pieter Elbers en Rob Donders (foto Frans Dorssers) in actie bij de rietzanger (foto Gé Driessen)

Wel zeer bijzonder zijn de talrijke krekens in Zeeuws-Vlaanderen. Grote en kleine geulen zijn het, die ontstaan zijn na dijkdoorbraken. Naar zo'n kreek gingen we. Jos wist goed de weg en we kwamen bij Luntershoek, niet ver van het stadje Hulst. Hier ligt het grote krekengebied Groot en Klein Eiland. In de noordwesthoek was het zandig met mooie

graslanden. Plaatselijk stonden veel rietorchissen en grote ratelaar. Op een wandelpaadje door een rimboe van kreupelhout, riet en manshoog gras en struiken zagen en hoorden we een paar bijzondere vogels, met name de cetti's zanger en rietzanger. Met behulp van de mobiele telefoon lokte Gé de rietzanger dichtbij, zodat er mooie foto's van konden worden gemaakt.

Aan de oostkant van het kanaal van Gent naar Terneuzen was een nieuw natuurgebied met een plas. Hier zaten vier geoorde futen, grutto's, zomertaling, een kolonie kokmeeuwen met jongen en een zingende blauwborst. Op weg naar het bovengenoemd kanaal werden nog 4 lepelaars waargenomen. Ook niet een alledaags beeld.

Net over de brug over het kanaal van Gent naar Terneuzen stapten we uit om nog iets bijzonders te bekijken. Op de brug konden we een reusachtige meerpaal, een blok beton van geschat 200 m² bekijken. Dit eilandje fungeerde als broedkolonie van tientallen vogels. Waargenomen werden zwartkopmeeuwen, visdiefjes kokmeeuwen. Langs genoemde kolos varen zeeschepen en binnenvaart dag en nacht. De vogels blijven gewoon zitten. Trekken zich niets aan van de geluiden en herrie om hen heen. Zij ondervinden de meerpaal als een beschermde omgeving, waar hun niets kan overkomen.

Zwartkopmeeuwen, Kokmeeuwen en Visdiefjes op het eilandje bij de brug over het Kanaal Gent-Terneuzen. (foto Frans Dorssers)

Terug richting Westerschelde. Bij het buitendijks gebied "Voorland Nummer Een", iets ten oosten van Breskens, was twee jaar geleden een eiland met veel koloniebroeders. Er zat nu vrijwel niks, ongetwijfeld doordat het gebied nu goed met de fiets en te voet bereikbaar was. Verder weg, op het eilandje in de Westerschelde "de Hoge Platen", zat wel veel, zoals een kolonie meeuwen en sterns, meer dan 1000 Bergeenden en een groep van 80 zeehonden. Echter te ver weg om foto's van te maken. Binnendijks zat op een nieuw natuurgebiedje wel het nodige, waaronder weer zwartkopmeeuwen.

Zwartkopmeeuwen met erachter een kokmeeuw. Rechts een zwartkopmeeuw in vlucht (foto's Gé Driessen)

Ons laatste excursiepunt was de Verdronken Zwarte Polder Noordzeestrand, net achter de duinen bij Nieuwvlietbad. Vroeger een landbouwgebied met akkers, nu een natuurgebiedje met eiland en veel water. Hier zaten de nodige soorten, vooral op het vrij kale eiland. Veel kluten, deels met jongen, een kolonie kokmeeuwen, enkele zwartkopmeeuwen en als toetje een paartje dwergsterns. Ook liet zich nog een cetti's zanger horen.

Plas met vogeleiland bij de Zwarte polder (foto Jos Hoogveld)

Kluten op eilandje (foto Frans Dorssers)

Dwergstern (foto Gé Driessen)

Het was tegen acht uur toen we door België richting Venlo reden. Uiteraard sloten we de dag waardig af met Vlaamse frieten te Maldegem.

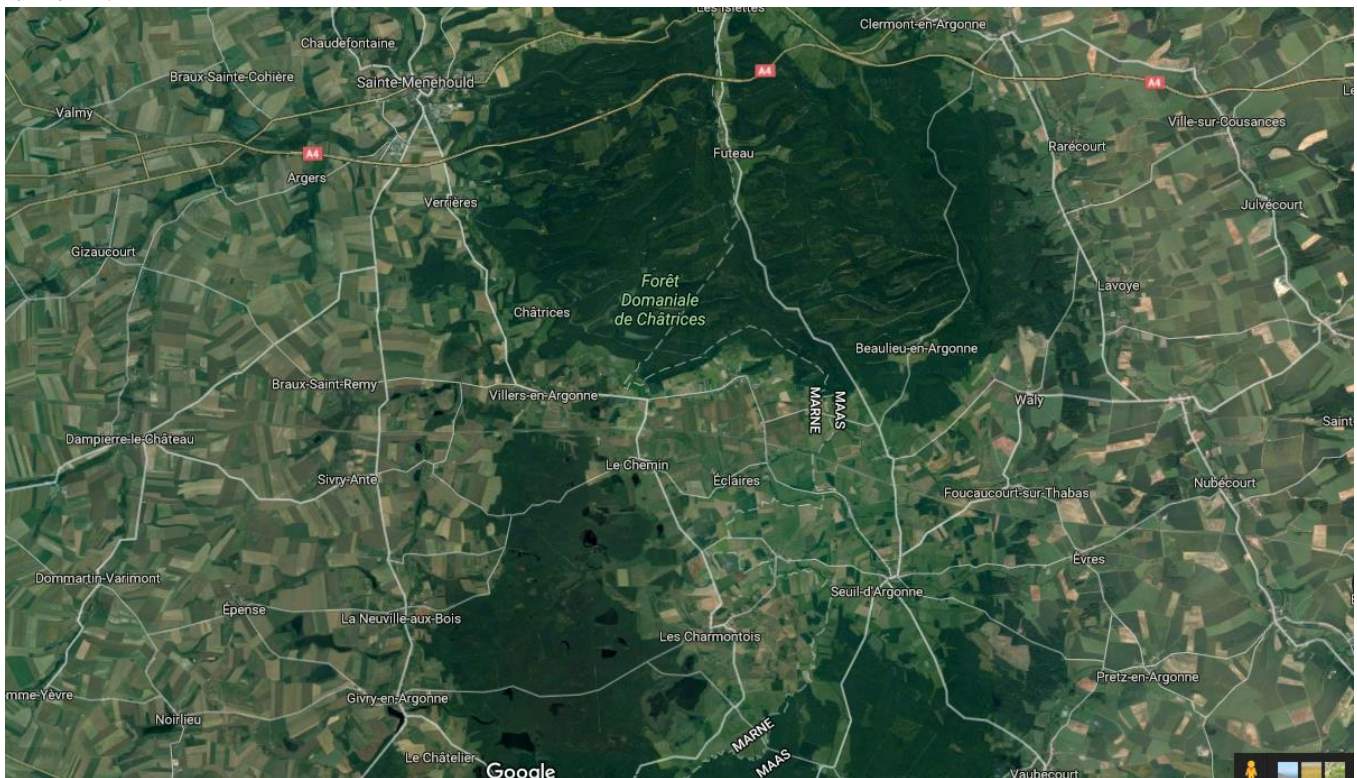
Piet Mölling en Jos Hoogveld

Voor grote aantallen lepelaars hoef je niet meer ver weg. Bij de nieuwe ondiepe plas tussen de Grootte en de Kleine Moost zitten al weken lepelaars. Midden juli waren het er meer dan 100! (foto Bjorn Alards)

Hemelvaart in de Argonne

Jules Bos, Hans Custers, Frans Dorssers, Pieter Elbers en Jos Hoogveld zijn eind mei een paar dagen naar de Argonne geweest. Aanleiding hiertoe was een verzoek van Wiel Bonte om dit gebied nog eens te bezoeken. Helaas bleek zijn gezondheid dit uiteindelijk niet toe te laten. De Argonne is een streek in Noordoost Frankrijk, ten westen van Verdun. Het gebied bestaat voor een groot deel uit loofbossen op kleiige bodems. Daarnaast zijn voormalige visvijvers interessant voor vogels. Sinds de jaren '70 is er een sterke band van een groep Vlaamse natuurvrienden met het gebied. Sinds de jaren '90 geldt dit ook voor onze faunagroep in ruime zin.

Zuidelijk deel van Argonne, op de grens van de departementen Maas en Marne. De meren liggen vooral in het zw deel. Het Meer van Belval ligt ten zuiden van Les Charmontois.

Jos en Frans vertrokken de 23^e, de anderen een dag later. Jos en Frans zijn eerst nog langs Verdun gegaan, waar ze de forten Douamont en Vaux bezochten. Indrukwekkend was de geschiedenis uit de Eerste Wereldoorlog hier met grote grafvelden en het Ossuaire de Douamont. Dit indrukwekkende gebouw herbergde een ongehoord grote berg beenderen van anoniem omgekomen soldaten. Door kleine raampjes kon je erin kijken. Maar we vonden er ook orchideeën. Met name de orchidee Soldaatje stond er veel. Welk een toeval?

Ossuaire (Knekelhuis) de Douamont.
Links : Hommelorchis bij het Ossuaire

Inkijkje in knekelhuis

We verbleven in Beaulieu-en-Argonne in een prachtige locatie, waarbij we niet in het hotel, maar in het "Koetshuis" een stuk verderop aan de weg overnachtten. Daar aangekomen bleek het logies heel erg luxe te zijn. Het ontbijt en het diner konden we in het restaurant van het hotel gebruiken. En hiervan kon alleen maar gezegd worden dat het top was. Daar was de prijs ook wel naar.

Uitzicht vanaf terras van hotel. De hoogte is een "cuesta" aan de rand van het Bekken van Parijs.

Tuin met zwembad vanaf terras bij "huisje".

Kolibrievlinder langs hoofdstaat van Beaulieu

De hoofdattractie voor ons was het Meer van Belval. Dit is het grootste merencomplex van de Argonne. In 2008 is het kort ontgonnen geweest. Vlaamse natuursen hebben toen een actie op touw gezet om het meer te redden/-herstellen. Dit is met steun van een aantal partijen gelukt. Dit is nu het enige natuurgebied van Natuurpunt ("Vlaamse Natuurmonumenten") buiten België.

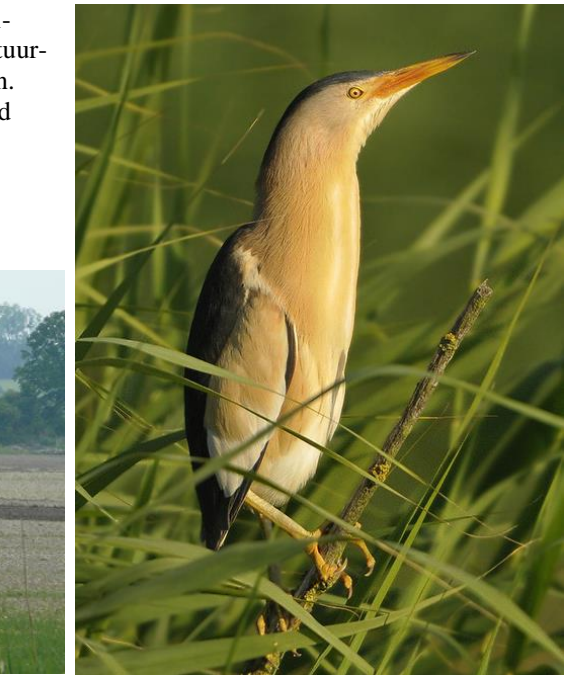
*Meer van Belval wordt in 2008 als maïsakker gebruikt. Tijd voor actie!
Rechts : Wouwaapje liet zich af en toe zien en horen (foto's Rick Desmet)*

Dam met stuw die Meer van Belval opstuwt.

Grote karekiet komt bij de meren redelijk algemeen voor.

Links : Wespendief liet zich mooi zien bij Meer van Belval.

Op en rond het meer zaten allerlei water- en moerasvogels als geoorde fuut, krooneend, bruine kiekendief. Er zaten opvallend veel zwarte wouwen. Helaas zagen we de zeearend die anderen zagen niet. Er zongen naast grote karekieten oa een rietzanger en verschillende Orpheus spotvogels. Leuk waren overtrekkende zwarte ooievaars.

De bossen waren vrij vochthoudend. Dit uitte zich oa in het veelvuldig voorkomen van Hangende zegge. Een leuke vogelsoort was de withalsvliegenvanger. Voorheen heeft hier het hazelhoen gezeten. Dat is waarschijnlijk niet meer het geval. De beloofde vuursalamanders lieten het door de droogte afweten. Ook slaapmuizen bleken minder overvloedig dan gehoopt. Frans en Jos zagen onderweg een dode wilde kat liggen. Wilde katten worden in de Argonne regelmatig waargenomen, bij voorbeeld met wildcamera's. Zwijnen en edelherten zijn gewone bossoorten. Vliegend hert was een regelmatig voorkomende soort. Naast overblijfselen van opgegeten mannetjes zagen we er verschillende vliegen.

Edelherten grazen op waterlelies in meer bij Châtrices

Wilde kat bij cameraval bij Meer van Belval (foto Rick Desmet)

Langs bospad in bos bij Châtrices lagen meer dan 20 resten van mannetjes van het vliegend hert. Op een terras in St Menehould lag een vrouwtje vliegend hert op haar rug. Jules ontfermde zich een tijdje over haar (tot ze ging bijten).

Onder: hangende zegge groeide massaal in de vochtige delen van de bossen. In de bosbermen stond plaatselijk veel akelei.

Bijenblad

Purperorchis was regelmatig te zien in bermen en op kalkgrasland.

Vooraf langs bosranden stonden in bermen mooie/bijzondere planten te bloeien als grote keverorchis, purperorchis, bergnachtorchis, wilde akelei, spekwortel, bijenblad (beide niet in Nederland voorkomend), wolfskers.

Ten westen van het bosgebied was een grootschalig akkerbouwgebied. Heel plaatselijk waren er nog restanten van kalkgrasland. Het mooiste was waarschijnlijk een natuurcompensatiegebiedje voor de TGV. Hier groeide massaal paardenhoeftlaver, verder vrij veel purperorchis, hondskruid, bijenor orchis en walstrobremraap.

Planten op het kalkgrasland ten zuiden van de TGV-lijn: paardenhoeftlaver massaal met walstrobremraap (boven) bokkenorchis en bijenor orchis (onder)

Aan de andere kant van de spoorlijn waren op twee kleine verhogingen enkele kalkgraslandrestanten waar Wiel Bonten in het verleden enthousiast over was. Een grote bijzonderheid was hier knolspirea, een plant die vroeger bij Plasmolen zijn enige groeiplaats in Nederland had. In het tweede gebied groeiden verschillende orchideeën waaronder vliegenorchis.

Knolspirea, slechts één bloeiende plant. Rechts: vliegenorchis. Onder: hondskruuid dat regelmatig op de kalkgraslanden en schrale bermen te zien was. Rechtsonder: De meeste restanten kalkgrasland werden niet beheerd en deels zelfs actief vernield. Aan natuurbescherming is hier nog veel te doen. Wel snel voor het te laat is. Hier waren recent veel bomen gekapt en was de kalkgraslandvegetatie deels met bestrijdingsmiddelen bespoten.

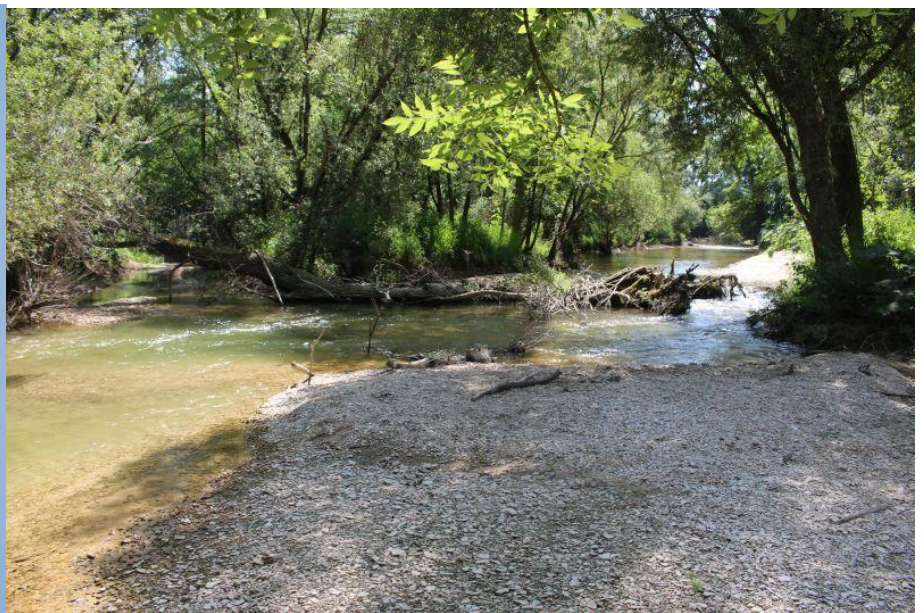
Ten westen van de Argonne in het grootschalige akkerbouwgebied vlogen regelmatig grauwe kiekendieven, naast een enkele blauwe. Dit maakte de akkervogel/kiekendief beschermingsdrang in Jules los. Verder af en toe een zingende grauwe gors.

Jagende mannetjes grauwe kiekendieven. Rechts vliegt ervoor een kwartel weg.

Voor de afwisseling een rode wouw.

De beken in de Argonne waren klein. Meer naar het zuiden was een kleine rivier, de Orvain. Deze meanderde flink en lag in oobos.

Op het jaarlijkse "Feest van het Meer van Belval" met natuurlijk verantwoord Gagelbier. Jules lijkt al een zwaar hoofd te hebben.

Drie mannen op een landelijk bankje: La douce France

Aan alles komt een einde. Zondag vertrokken we weer naar Venlo. Met als toegift een zinloze file van bijna twee uur in de fraaie Ardennen. Het was een mooie en leuke natuurreis met prachtig weer.

Frans Dorssers en Jos Hoogveld
Foto's van Pieter, Frans en Jos.

Kleine watersalamander was een van de weinige amfibieën die we vonden in het bos door de droogte.

Dijkverhogingen en Stroomlijn – Waar ligt de grens?

Sinds de hoogwaters van '93 en '95 hebben we in Limburg dijken gekregen. Daarvóór werden dijken hier niet zinvol geacht vanwege de sterk doorlatende ondergrond. De aanleg van dijken heeft grote gevolgen gehad voor het landschap. Het sterkst zijn de landschappelijke gevolgen bij bebouwing. Die verdwijnt deels achter een hogere dijk en van de andere kant wordt het uitzicht van mensen die net achter een dijk komen te wonen door de dijken vaak sterk beperkt of zelfs geheel ontnomen. Ook voor de natuur zijn er zeker op termijn grote gevolgen. Gebieden die niet meer overstromen zullen zich anders ontwikkelen dan zonder dijken.

De aandacht voor hoge afvoeren van de Maas is na de dijkaanleg alleen maar toegenomen. Klimaatverandering en hogere eisen aan hoogwaterbescherming maken dat de in de jaren '90 aangelegde dijken alweer worden aangepast. Ook worden de regels voor begroeiing in het Maasdal weer strenger toegepast. Met de laatste tijd veel kappen van bomen en struiken. Er worden zelfs beperkingen opgelegd aan de ontwikkeling van ruigte.

Dijk ten noorden E3-brug aan Veldense kant. Deze vormt nu tevens de grens van het natuurgebied Genooierveld/Océweerd. De dijken zijn voor natuur interessant wegens de stroomdalflora die het er goed op doet. Hier met veel Groot streepzaad. De dijken kunnen als verbindings-verspreidingszone dienen voor deze en andere soorten.

Hogere afvoeren, grotere bescherming bebouwd gebied

Door de klimaatverandering worden grotere hoge afvoeren van de Maas verwacht die ook nog eens vaker optreden. De afvoeren sinds de jaren '90 passen in dat beeld. Sinds dit jaar zijn er nieuwe regels voor de hoogwaterbescherming door dijken. Hoe meer economische waarde een beschermd gebied heeft, des te hoger de bescherming moet zijn. Dat betekent dat vooral steden een hogere bescherming krijgen, zoals dus Venlo. Dit wordt bepaald per dijkkring. Een dijkkring is een doorlopende dijk. Die kan groot zijn zoals de dijkkring Venlo, die ook Tegelen en Steijl omvat.

Limburg is anders

Wij hebben vergeleken met de rest van Nederland pas sinds kort dijken. Er was hier geen gewoonte van dijken tot begin jaren '90. Kwam de Maas omhoog, dan overstromden kleinere of grotere gebieden. Bij zeer hoog water kwamen ook bewoonde gebieden zoals plekken in het centrum van Venlo en Blerick onder een laagje water te staan. Diep was dat niet, wel lastig.

Mensen konden bij de Maas van zich afkijken. Om een dergelijk uitzicht kwijt te raken is niet fijn. Uitzicht heb je dagelijks, hoog water slechts af en toe. Mede hierom zijn er in Limburg veel afbreekbare delen van dijken, met aluminium schotten. Vanwege de noodzaak die bij dreigend hoog water snel op te bouwen, worden deze dijkdelen als minder veilig aangemerkt. Van de andere kant is de overstromde oppervlakte in Limburg beperkt en evenzo het

waterpeil dat bij overstroming wordt bereikt. Levensbedreigend is een overstroming hier zelden. Desondanks zijn de regels hier hetzelfde als in de rest van het land. Regionaal maatwerk zou echter draconische ingrepen in het landschap en bij mooie stads-/dorpsgezichten kunnen voorkomen.

Dijken en ruimte voor de rivier

Bescherming tegen Maashoogwater kan door aanleg van dijken. Het kan ook door het stroombed te verruimen. Ruimte voor de rivier wordt dat genoemd. In de jaren '90 werd gedacht dat ruimte voor de rivier de wateroverlast bij afvoerpieken grotendeels zou kunnen voorkomen. Dijken zouden alleen een al dan niet tijdelijke noodoplossing zijn. Later is gebleken dat ruimte voor de rivier toch moeilijker is en minder oplevert dan verwacht. Door dijkaanleg wordt de ruimte voor de rivier juist minder.

Centrum Venlo en Raayweiden vanaf Martinustoren in 2017. Het centrum wordt bij de Maaskade beschermd met demontabele dijken. Aan de Blerickse kant ligt een dijk en is de weerd (uiterwaard) verlaagd. Zichtbaar is de nevengeul. Aan de Venlose kant op de Maaskade wordt bij dreigend hoog Maaswater een tijdelijke dijk opgebouwd met aluminium schotten.

Waar een dijk is kan geen water meer komen, zodat op andere plaatsen dit water juist tot hogere waterstanden leidt. Daarom wordt bij de oude Maasgeul Ooyen-Wanssum de dijk weer weggehaald. Ruimte voor de rivier maken door te graven heeft grote landschappelijke gevolgen. De natuurlijke geomorfologie wordt verstoord. De wordingsgeschiedenis van het Maasdal die vele duizenden jaren oud is wordt geweld aan gedaan. Wat eerder vanaf Roermond naar het zuiden gebeurde, dreigt nu vanaf Venlo naar het noorden ook te gebeuren. Dat kan nieuwe levende natuur opleveren, maar tast dus de geomorfologie ernstig aan.

Stroomlijn

Begroeiing en andere "oneffenheden" remmen de stroming van water. Dit leidt tot een hogere waterstand. Daarom zijn er regels om dat te beperken. In het verleden moesten boeren zelfs het prikkeldraad voor de winter verwijderen uit het stroombed van de Maas. Ook moesten ze vergunning aanvragen voor heesterteelt. Bij natuurontwikkeling is RWS een tijd soepel geweest. Sinds enkele jaren is dat niet meer. De begroeiing in het stroombed wordt op kaart vastgelegd. Alles wat daar bovengaat moet terug gezet worden. De laatste jaren is er een "inhaalactie" waarbij veel bomen en struiken worden gekapt. Zo is er dit voorjaar in de Romeinenweerd veel wilgenbos gekapt. Verder is dit vooral aan de directe Maasoevers gebeurd. Ook worden afspraken gemaakt over de hoogte van toegestane vegetatie. Vooral bij nieuwe natuurgebieden langs de Maas die begraasd worden, legt RWS beperkingen op bij de ontwikkeling van bos, struweel en ruigte.

Langs de Maas zijn de afgelopen jaren veel bomen en struiken gekapt, zoals hier bij de Raayweiden.

Dijkverbetering Arcen

Bij Arcen zou volgens modelberekeningen de dijken bijna 2 meter hoger moeten. Daarbij moeten er als gevolg van de grotere hoogte op meer plaatsen dijken komen. Bij de kern Arcen wordt de aanzicht van het dorp hierdoor sterk veranderd. Dit geeft nogal wat deining bij aanwonenden. Ook bij de watermolen komt dan een dijk door het dal van de Lingsforterbeek richting Maas. Waarschijnlijk wordt aan de noordkant van Arcen de dijk een stuk landinwaarts verlegd om de Maas meer ruimte te geven bij hoogwater (vergelijk nevengeul Ooijen-Wanssum).

Koploperproject Venlo-Noord/Meer Maas meer Venlo

Voor Venlo-noord tot Velden-Hasselt is een apart project gestart onder leiding van de gemeente Venlo. Hierbij wordt hoogwaterbeveiliging samen opgepakt met andere ontwikkelingen, met name uitbreiding containerhaven/ verplaatsing jachthaven. De jachthaven gaat waarschijnlijk naar het Genooyerveld/Océweerd. Voor het Genooyerveld/Laarveld (Velden) wordt het plan voor een nevengeul weer opgepakt. De zeeverkenner en kanoërs willen graag in de nevengeul kunnen varen.

Grootschalige zandwinning bij Lomm. Hier ontstaat een nieuw landschap, waarbij de natuurlijke geomorfologie verloren gaat. Het levert uiteraard wel nieuwe natuur aan soorten op, hoewel bestaande natuur (zoals hierboven stroomdalflora) verloren kan gaan. Door goede planvorming en overleg, kunnen negatieve gevolgen beperkt worden en positieve versterkt.

Bijzondere stroomdalflora bij de Nevengeul Lomm (zie vorige foto). Voorjaarsganzerik, grote tijm, kruisdistel en geel walstro. Daarnaast komen andere zeldzame stroomdalplanten hier voor als gestreepte klaver, fakkelgras, beemd-kroon en geoorde zuring. Behoud van deze vegetatie is extra belangrijk als bron voor herkolonisatie van nieuwe geschikte plekken in het Maasdal.

Dijkverbetering Steijl

In Steijl moet de dijk op korte termijn worden verbeterd. Door de stroming van de Maas op de dijk, is de fundering onvoldoende. Omdat Steijl tot dezelfde dijkkring hoort als Venlo, zijn de beschermingsnormen hier extra hoog. Wellicht is opknippen van de dijkkring hier een oplossing voor. Steijl is een beschermd dorpsgezicht. Zicht vanaf de Maas is hierdoor zelfs wettelijk beschermd.

Besluit

Duidelijk zal zijn dat de werken rond de Maas van groot belang zijn voor natuur en landschap in onze omgeving. We zullen dit dan ook kritisch en actief volgen. Ikzelf neem deel aan informatie avonden. Ik roep anderen op zich hiermee ook actief bezig te houden. Meer informatie is te vinden op de websites van het waterschap Limburg en Meer Maas meer Venlo

Jos Hoogveld

Activiteiten Oktober 2017 – april 2018

DATUM	PLAATS	BESTEMMING
Zo 29 Okt 7.00 u	Reinoud	<u>Diepholz</u> : inmiddels klassieker met grote aantallen kraanvogels, vorige jaren ook wel kleine en wilde zwanen, kiekendieven en reeën. Afgesloten in een Imbiss
Zo 10 Dec 9.00 u	Grote Heide Fiets!!	<u>Bezoekerscentrum Grote Heide</u> : Fietstocht Heide en Krickenbeck /Wittsee. Afhankelijk van weersomstandigheden en "waarneming.nl". In het verleden: pestvogels, wintereenden, (zaagbekken op het Schroliek) vossensporen enz
Wo 27 Dec 13.30 u	Reinoud	<u>Maasgebied Bergen/Noord Limburg</u> , (o.a. Reinderslooi): voor ganzen, en andere wintervogels (nu niet op het bord, maar vliegend). Even het binnen zitten onderbreken.
Zo 7 Jan 8.00 u	Reinoud	<u>Maasplassen</u> : met ongetwijfeld weer veel interessante eenden en/of duikers met name op de WML plas. Van tevoren goed kijken op "waarneming.nl"
Zo 4 Feb 7.00 u	Reinoud	<u>Zeeland</u> : Teveel om op te noemen. Deze klassieker blijven we wel doen. Kijk maar eens bij vorige verslagen of op waarneming.nl
Zo 4 Maart 7.00 u	Reinoud	<u>Leemputten /Ooypolder</u> : we hebben besloten om het hele noordelijke gebied een beetje te verkennen met vorig jaar mooie waarnemingen van dwerggans en toppereenden. Ook hier geldt: kijk van tevoren ook op waarneming.nl
Di 13 Mrt 19.30 u	Bij Pieter Reinoud- singel116	<u>Vergadering faunagroep</u> : Bijkletsen en ideeën spuien. Foto's kijken, enz. Als je nieuwe ideeën hebt / leuke bestemmingen, kun ze op deze bijeenkomst naar voren brengen. Je kunt ook van tevoren dingen mailen die we kunnen bespreken.
Zo 8 April 7.00 u	Reinoud	<u>Hohndal Kelmis</u> . Bekend terrein en altijd de moeite waard. IJsvogel en waterspreeuw zijn bijna vaste prik. Mooie wandeling door heuvels en langs snelstromende riviertjes met bijbehorende voorjaarsflora.

Links : Grijze strandloper bij geul Lomm mei 17. Ontdekt door Huub Crommentuijn. Deze Amerikaanse gast is door velen bekeken, de foto is van Walter Appels. Rechts : Krombekstrandloper Klein Vink 8-17 door Huub Crommentuijn

Bonte strandlopers bij Heerenven-zuid (foto Huub Crommentuijn)